

## **KODEKS BEZPIECZNYCH ZACHOWAŃ DLA OSÓB DOROSŁYCH**

Nauczyciele, pracownicy powinni znać kodeks bezpiecznych zachowań wobec uczniów, przestrzegać go oraz mieć świadomość zachowań ryzykownych, niedopuszczalnych w pracy dorosłych z uczniami, które są zawarte w *Standardach ochrony uczniów* w Zespole Szkół Sióstr Salezjanek im. Jana Pawła II. Uczniowie i rodzice/ opiekunowie prawni uczniów również powinni zostać poinformowani o kodeksie zachowań bezpiecznych i ryzykownych. Naczelną zasadą postępowania jest nienaruszalność integralności duchowej i cielesnej.

### **1. Kodeks dobrych praktyk:**

#### **a) zachowywanie podstawowych zasad w relacjach dorosły-uczeń poprzez:**

- równe traktowanie wszystkich uczniów;
- poszanowanie nietykalności cielesnej;
- poszanowanie prawa do prywatności (np. w przebieralniach, łazienkach, toaletach) przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa;
- dostosowanie sposobu wchodzenia w relacje z uczniami do ich wieku;
- uzyskanie przez pracowników szkoły pisemnej zgody rodziców/ opiekunów lub uczniów pełnoletnich na fotografowanie, filmowanie i upublicznianie ich zdjęć, nagrań;
- szybkie reagowanie i wyjaśnianie sytuacji niejednoznacznych, które mogłyby zostać zinterpretowane jako nieodpowiednie zachowanie (np. przypadkowy kontakt fizyczny z uczniem, który mógłby zostać potraktowany jako naruszenie nietykalności cielesnej).
- nieujawnianie informacji wrażliwych dotyczących ucznia wobec osób nieuprawnionych, w tym wobec innych uczniów (wizerunek ucznia, informacje o sytuacji rodzinnej, ekonomicznej, medycznej, opiekuńczej i prawnej ucznia).

Zakres interwencji świadka zdarzenia powinien zależeć od uchybienia. W przypadku mniej poważnych i jednorazowych sytuacji wystarczy zwrócenie uwagi. Jeśli uchybienie jest poważne lub się powtarza, należy niezwłocznie zgłosić je dyrektorowi, który powinien podjąć interwencję zgodnie z przepisami obowiązującymi w szkole.

Dotyk może nieść ze sobą pewne niebezpieczeństwa. Nieludzkie jednak byłoby uciekanie od każdej formy dotyku. Dlatego przyjmuje się, że właściwym zachowaniem respektującym nietykalność małoletniego jest:

- uścisk dłoni;
- poklepanie po ramionach lub plecach;

- delikatne objęcie na powitanie;
- dotyk ramion, rąk czy barku;
- werbalne pochwalenie;
- trzymanie się za ręce w czasie modlitwy, zabawy czy w celu uspokojenia małego w sytuacji wzburzenia emocjonalnego;
- siadanie w pobliżu małych.

**b) przestrzeganie właściwego sposobu komunikacji z uczniem poprzez:**

- dostosowanie przekazywanych treści i ich formy do wieku uczniów;
- zwracanie się do uczniów z szacunkiem, bez stosowania zwrotów poniżających; niewłaściwych żartów i podtekstów o charakterze seksualnym;
- stosowanie jedynie tych form dyscyplinujących, które są uwzględnione w statucie szkoły;
- korespondencja mailowa z uczniami przesyłana na ich prywatne adresy, a także komunikacja za pośrednictwem telefonu powinna występować tylko i wyłącznie w sytuacjach szczególnych i dotyczących kwestii związanych ze szkołą, lub dziełem duszpasterskim. Do komunikacji z uczniami zaleca się używać oficjalnych narzędzi: służbowy mail, służbowy telefon, dziennik elektroniczny, platforma edukacyjna (np.: Microsoft Teams), strona internetowa placówki. Dopuszczalny jest też Messenger, Tik Tok klasowy, o ile obecny jest na nim wychowawca, nauczyciel.

**c) zasady regulujące spotkania indywidualne z uczniem:**

- organizowanie spotkań indywidualnych z uczniami tylko wtedy, gdy mają uzasadnienie w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych. Takie spotkania powinny odbywać się w miejscach do tego przeznaczonych, w warunkach zapewniających bezpieczeństwo, np. w miejscach posiadających przeszklone drzwi (gdy ich nie ma, warto zostawić drzwi otwarte) lub będących w zasięgu wzroku innych. Wskazane jest powiadomienie innej dorosłej osoby o takim spotkaniu;
- uzyskiwanie zgody rodziców na wszelkie spotkania pozalekcyjne z uczniami;
- odpowiedzialne korzystanie z narzędzi elektronicznych, mediów społecznościowych i komunikatorów. W kontakcie z uczniami zaleca się używanie platform wskazanych przez szkołę (np. dziennik elektroniczny, Microsoft Teams);

**d) zasady regulujące zasady w relacjach dorosły – uczeń z niepełnosprawnością, specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.**

Za osoby niepełnosprawne według Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) uważa się osoby, które nie mogą samodzielnie, częściowo lub całkowicie, zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego i społecznego na skutek wrodzonego

lub nabytego upośledzenia fizycznego lub psychicznej niesprawności. Ze względu na rodzaj niesprawności należy wyróżnić:

- osoby z **niepełnosprawnością sensoryczną**, które mają uszkodzone narządy zmysłów (osoby niewidome i słabowidzące, osoby niesłyszące i słabosłyszące);
- osoby z **niepełnosprawnością fizyczną**, czyli osoby z niepełnosprawnością motoryczną z uszkodzeniem narządu ruchu lub osoby z przewlekłymi schorzeniami narządów wewnętrznych;
- osoby z **niepełnosprawnością psychiczną**, do których zalicza się osoby umysłowo upośledzone z niesprawnością intelektualną, osoby psychicznie chore z zaburzeniami osobowości i zachowania, osoby z zaburzeniami świadomości;
- osoby z **niepełnosprawnością złożoną** (sprzężoną) dotknięte więcej niż jedną niepełnosprawnością: wystąpić tu mogą połączenia różnych wymienionych powyżej niepełnosprawności, np. osoba niewidoma z umysłowym upośledzeniem, osoba głuchoniewidoma, osoba z uszkodzonym narządem ruchu i z zaburzeniami psychicznymi itp.
- Uczniowie z różnymi niepełnosprawnościami mają takie same potrzeby biologiczne i społeczne jak inni ludzie, ale ze względu na swoją niepełnosprawność mają też specyficzne potrzeby. Wymagają szczególnej troski oraz wrażliwego podejścia ze strony nauczycieli.
- W kontakcie z uczniami z różną niepełnosprawnością nie powinno się: wyręczać ich w czynnościach osobistych, które mogą wykonać sami, i tym samym uzależniać podopiecznych od nauczycieli, infantylizować podopiecznych, lekceważyć żadnych sygnałów świadczących, że podopiecznemu może dziać się krzywda.
- W przypadku gdy uczniowi z niepełnosprawnością należy pomóc przy różnych czynnościach higienicznych, należy to czynić wyłącznie za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych przy zachowaniu pełnej delikatności i intymności. Zaleca się wtedy zaangażować dwóch wyznaczonych opiekunów.
- W kontakcie z uczniami z niepełnosprawnością intelektualną należy: wydawać komunikaty proste i jednoznaczne, ustalać i egzekwować dopuszczalne zasady zachowań wobec innych (np. sposoby witania się, okazywania uczuć), uczyć przestrzegania zasad intymności oraz rozróżniania sfery prywatnej i publicznej, ustalać z rodzicami zakres udzielanej pomocy w sferze osobistej podopiecznego.

**e) zasady regulujące organizowanie wyjazdów, wyjazdów wycieczek**

- Wszystkie wycieczki, zarówno jednodniowe i wielodniowe, wyjazdy, turnusy wakacyjne i pobyt poza szkołą powinny być starannie planowane i w sposób formalny dokumentowane ze szczególnym uwzględnieniem kwestii transportu, zakwaterowania, planu dnia oraz bezpieczeństwa. Należy także zadbać o stosowne ubezpieczenia.
- W czasie wyjazdów należy zwrócić uwagę na zachowania podopiecznych, mogące wskazywać na problemy uczniów z aklimatyzacją w grupie, trudności w nawiązywaniu kontaktów z rówieśnikami oraz na brak wykazywania się przez

uczniów umiejętnościami w zakresie radzenia sobie z sytuacjami konfliktowymi, pojawiającymi się w grupie rówieśników.

- Szczególną uwagę i wyjątkową czujność należy wykazać w stosunku do tych uczniów, których zachowanie może stwarzać zagrożenie, budzić niepokój lub być źródłem dyskomfortu dla innych małoletnich uczestników pobytu.
- Personel nie może bagatelizować jakichkolwiek sygnałów mogących wskazywać w szczególności na: izolowanie się ucznia w grupie rówieśników, przejawy agresji wśród małoletnich (w szczególności agresywne zachowania starszych wobec młodszych), konflikty między podopiecznymi, pojawiające się w przypadku uczniów zachowania seksualne, wykorzystywanie przez rówieśników zagubienia i nieporadności małoletnich słabiej przystosowanych do radzenia sobie w grupie.
- W razie stwierdzenia tego rodzaju przypadków personel ma obowiązek podjąć działania w celu wyjaśnienia zaistniałej sytuacji oraz powinien bezzwłocznie przystąpić do podjęcia odpowiednich czynności zapewniających bezpieczeństwo, spokój i dobre samopoczucie podopiecznych, w tym: ustalić przyczynę dostrzeżonych u podopiecznych problemów, pomóc uczniowi, który zgłasza problem lub u którego dostrzeżono, iż ma problemy, których nie potrafi (lub z jakichś przyczyn boi się) zasygnalizować, zgłosić stwierdzony przypadek Dyrektorowi oraz w uzasadnionych przypadkach rodzicom, opiekunom, odpowiednim władzom lub specjalistom (psychologom).
- Na każdy wyjazd z uczniami, po uprzednim zapoznaniu rodziców (opiekunów prawnych) z programem wyjazdu, wychowawca zobowiązany jest uzyskać ich pisemną zgodę na karcie wakacyjnej, karcie wycieczki lub formularzu zgody rodziców (opiekunów) na przejazd samochodem prywatnym.
- Rodzice mają prawo do informacji o kontaktowym numerze telefonu, pod którym będą mogli uzyskać informacje o dziecku podczas jego pobytu na wycieczce. Podczas wyjazdów należy zadbać o odpowiednią proporcję mężczyzn i kobiet w gronie wychowawców, stosownie do liczby chłopców i dziewcząt w grupie.
- Należy zwrócić uwagę, aby czas przeznaczony na odpoczynek nocny zaplanowano w sposób zgodny z normami bezpieczeństwa. Szczególną uwagę należy poświęcić rozplanowaniu miejsc noclegowych i uczynić to – o ile to możliwe – jeszcze przed wyjazdem. Sypialnie chłopców i dziewcząt powinny być odseparowane i nadzorowane przez personel tej samej płci, co przebywający w nich wychowankowie.
- Personel nie powinien nocować w pomieszczeniu, w którym nocują uczniowie. W sytuacji szczególnej, wymagającej od członka personelu pozostania w nocy w sypialni z uczniem, powinien o tym fakcie powiadomić inną osobę dorosłą (standardowo: dyrektora lub kierownika wycieczki). Wychowawca powinien na bieżąco przekazywać informacje na temat zdarzeń mających miejsce w trakcie organizowanych wyjazdów, które mogą stanowić zagrożenie dla ich uczestników oraz sygnalizować potrzebę podjęcia interwencji ze strony organizatorów

w każdym przypadku, w którym taka interwencja może przyczynić się do rozwiązania problemów dostrzeżonych przez opiekunów lub wychowawców.

## **2. Zachowania ryzykowne i demoralizujące niedopuszczalne w pracy dorosłych z uczniami**

### **a) niewłaściwy sposób komunikowania się z uczniami, w tym:**

- niepotrzebne uwagi dotyczące wyglądu lub rozwoju fizycznego;
- żarty i komentarze o tematyce seksualnej;
- przebywanie z uczniem w zamkniętym, nieprzeszklonym pomieszczeniu, gdy nie jest to konieczne i nie wynika z wykonywanych obowiązków;
- nawiązywanie i podtrzymywanie niezwiązanego z zakresem pracy prywatnego kontaktu z uczniem – bezpośredniego lub wirtualnego;
- podejmowanie działań mogących prowadzić do stworzenia więzi emocjonalnej niewłaściwej dla relacji nauczyciel-uczeń, na przykład zwierzanie się z osobistych problemów, rozmowy typowe dla relacji przyjacielskiej;
- faworyzowanie ucznia poprzez różnego typu korzyści, na przykład wręczanie prezentów;
- niezgodne z zasadami obowiązującymi w szkole używanie współczesnych technologii do komunikacji z uczniem;
- na fotografowanie małoletnich i upublicznianie ich zdjęć personel musi uprzednio uzyskać pisemną zgodę rodziców lub opiekunów, szczególną ochronę należy zapewnić uczniom w toaletach, łazienkach, przebieralniach czy szatniach. Zabrania się fotografowania młodzieży w tych miejscach przez osoby trzecie.

### **b) nieodpowiedni kontakt fizyczny, w tym:**

- wszelkie formy dotyku, o których wiemy, że dany uczeń ich nie akceptuje;
- uściski i objęcia utrudniające uczniowi przerwanie kontaktu;
- dotykanie piersi, pośladków i okolic intymnych;
- sadzanie ucznia na kolanach;
- całowanie w usta;
- klepanie w uda lub kolana;
- łaskotanie;
- masowanie;
- kładzenie się albo spanie obok ucznia;
- gry i zabawy, w których dochodzi do powyżej opisanych niewłaściwych zachowań;
- pozostawanie sam na sam z uczniem w pomieszczeniach nieprzeznaczonych do spotkań dorosłych z osobami małoletnimi (np. w toalecie, szatni, przebieralni, pomieszczeniach gospodarczych szkoły), z wyjątkiem ważnych przyczyn i w uzasadnionych sytuacjach;

- przebywanie z uczniem sam na sam bez szczególnie ważnych przyczyn lub bez zgody rodziców w prywatnym samochodzie bądź innym miejscu poza budynkiem szkoły;
- spotkanie się z uczniem w swoim mieszkaniu;
- komplementowanie odnoszące się do rozwoju fizycznego.
- zabrania się zachowań, które kwalifikują się jako znęcanie, dokuczanie, szykanowanie zarówno w sferze psychicznej, jak i fizycznej.

Każda ingerencja w sferę intymną uczniów jest zakazana, niezależnie od tego, czy następuje na płaszczyźnie werbalnej, czy fizycznej.

Każdy pracownik szkoły dostrzegający niewłaściwe zachowanie ze strony innego dorosłego powinien zareagować, by chronić uczniów przed krzywdzeniem. Zakres interwencji świadka zdarzenia powinien zależeć od uchybienia. W przypadku mniej poważnych i jednorazowych sytuacji wystarczy zwrócenie uwagi. Jeśli uchybienie jest poważne lub się powtarza, należy niezwłocznie zgłosić je dyrektorowi, który powinien podjąć interwencję zgodnie z przepisami obowiązującymi w szkole.

**c) zachowania demoralizujące:**

- spożywanie alkoholu, narkotyków lub innych używek w obecności uczniów;
- praca z dziećmi i młodzieżą pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych używek;
- częstowanie uczniów papierosami, alkoholem, środkami psychoaktywnymi, używkami, narkotykami (zarówno miękkimi, jak i twardymi) lub tolerowanie ich używania;
- pokazywanie i udostępnianie uczniom różnego typu treści nieodpowiednich dla ich wieku i etapu rozwoju;
- wykorzystywania materiałów pornograficznych lub zawierających treści obsceniczne, dwuznaczne;
- naruszanie dóbr osobistych małoletnich, które im przysługują.